

A magyar művészeti irodalom sajátos voltáról

Avagy óvakodjunk az elhamarkodott és a jól megfontolt minősítésektől is

WEHNER TIBOR

Elképedve hallgattam 2019. október 25-én a budapesti Ybl Kreatív Házban az Új Művészet megjelenésének 30. évfordulója alkalmából rendezett, a művészeti folyóiratok és mediális platformok főszerkesztői részvételével lezajlott kerekasztal-beszélgetést. Az eszmecsere egyetlen közös álláspontot tükröztető konzekvenciája az volt, hogy e művészeti fórumok alaposan átgondolt koncepció jegyében nem közölnek bírálatot, negatív kritikát – mintha a beszélgetés résztvevői nem ismerték volna, vagy ha ismerték is, mintha teljesen elutasították volna a magyar művészetkritika több mint egy évszázados tanulságait és tradícióit. A helyzet tisztázása érdekében írtam meg az alábbi röpiratot.

A magyar művészeti irodalom, a művészetkritika az elmúlt egy-két évtizedben mintegy észrevétlenül kiiktatta a fogalmi közül és a tevékenységi köréből az értékítéletet. Nem minősít. Ha foglalkozik valamivel, az már önmagában valamifajta pozitív állásfoglalást feltételez, mert csak az kaphat publicitást, csak arra reflektál, ami valami miatt érdemleges (vagy valakinek az érdekében áll).

Ám semmiképpen sincsenek túlzónak tűnő pozitív megítélések, elismerések, szakmai dicséretetek sem. Alaptétel: maradjunk a dolgok pusztá leírásánál, és ne minősítsünk, így akkor nem lehet baj, nem éleződik konfliktus, nincs semmi kényelmetlenség. A dolgok jelentőségével ne foglalkozunk. Az már ingoványos terület. Ne keressük a miérteket, de ha mégis, akkor semmiképpen se fogalmazunk meg válaszokat.

A magyar művészetben – a fentiek szerint – több évtizede nem rendeztek például rossz, gyenge, unalmas, csapnivaló kiállítást, nem születtek silány művek, mert hát – a szakirodalom, a kritika fennen igazolja ezt – minden szép és minden jó volt. Vagyis minden tökéletes. Illetve ha hallgatólagosan voltak is elhibázott, felejtendő művészeti események és művek – mert hát azért csak-csak van valamifajta szakmai közmegegyezés – azok fölött meg elegendősen elsiklunk, arról nem beszélünk, azzal nem foglalkozunk. A levegőnek nézés kényelmes taktikáját alkalmazzuk. Senkinek sem hiányzik

a balhé. Meg ne zavarják meg ilyen ügyekkel a köreinket. Mi nem nyilvánítjuk ki, hogy mi a pocsék, mint ahogy azt sem hangsúlyozzuk, hogy mi miért jó, vagy esetleg mi a megkérdőjelezhetetlenül értékes. A dolgok egyensúlyban vannak, nem lehet baj. Elvégre, honnan is vehetnénk a bátorságot ahhoz, hogy kinyilvánítsuk a véleményünket, a szakmai meggyőződésünket.

A jelenkori magyar művészetben így senki számára, sem a szakirodalom, sem a kritika művelői, sem a laikusok számára nincsenek támpontok vagy tájékozódási pontok, mivel nem nyilvánítatik ki sohasem, hogy mi a jelentős és mi a jelentéktelen, mi az egyedi és mi a tucattermék, mi a remekmű és mi a fércmunka. Ez a dolgok lényegének nagyvonalú elmosása, a felelősségvállalás elodázása, a művészeti kommunikáció, a kritika sunyi lapítása. (Majd utólag mindent elintéz, helyére tesz a félrehallásokkal és manipulációval megvádolhatatlan kánon.)

Némi vigaszt jelenthet, hogy nincs ez így a magyar művészet minden területén – vannak ágazatok, művészeti területek, ahol rendesen ütik is, vágják is (és elismerik) az alkotókat és az alkotásokat pontosan úgy, ahogy megérdemlik (például a zeneművészetben), és ettől aztán úgy-ahogy működik is a rendszer.

A jelenkori magyar művészeti irodalom, a magyar művészeti kritika, a művészeti média – folyóiratok, szaklapok, könyvkiadás, televíziós műsorok, internetes fórumok stb., stb. – egy romhalmaz, vagy finomabban fogalmazva, egy olyan EU-kompatibilis homokozó, amely felett megrekedtek a langyos passzátszelek, és a baljósan súlyos, fülledt felhők között Fülep Lajos, Kállai Ernő, Németh Lajos szelleme bolyong e jelenségvilágtól megzavarodottan.

Wehner Tibor cikkét vitaindítónak szánjuk. A szerk.